

Københavns Universitet

Kära nån, hvad er der med de interjektioner?

Theilgaard, Liisa

Published in:
LexicoNordica

Publication date:
2013

Document version
Også kaldet Forlagets PDF

Citation for published version (APA):
Theilgaard, L. (2013). *Kära nån, hvad er der med de interjektioner?* *LexicoNordica*, 20, 127-143.

LEXICONORDICA

20 · 2013

LEKSIKOGRAFI OG
LINGVISTIK I NORDEN

SÆRTRYK

NORDISK FORENING FOR LEKSIKOGRAFI

LexicoNordica 20 · 2013
Leksikografi og lingvistik i Norden

Hovedredaktører

Henrik Lorentzen
Emma Sköldberg

Redaktionskomité

Christian Becker-Christensen
Sturla Berg-Olsen
Annika Karlholm
Veturliði G. Óskarsson
Mariann Skog-Södersved

© 2013 LexicoNordica og forfatterne

Omslag og sats: Laurids Kristian Fahl
Trykt hos: Tarm Bogtryk a-s, Danmark

LexicoNordica trykkes med økonomisk støtte fra
Nordplus Nordiske sprog

ISSN 0805-2735

Indhold

Henrik Lorentzen & Emma Sköldberg

Leksikografi og lingvistik i Norden9

Tematiske bidrag

Sturla Berg-Olsen & Kari-Anne Selvik

Kognitiv semantikk og nettverksmodellen møter
praktisk leksikografi 17

Ken Farø

Inventariografi – al leksikografis og grammatikografis
mo(r)der? 35

Eva Skaftø Jensen

Ordklasseproblemer, tilfældet *sådan* 55

Benjamin Lyngfelt & Emma Sköldberg

Lexikon och konstruktikon – ett konstruktionsgrammatiskt
perspektiv på leksikografi 75

Nina Martola

Mediale s-verb i svenska ordböcker 93

Henrik Nikula

Lexikografi kontra lingvistik? 111

Liisa Theilgaard

Kära nån, hvad er der med de interjektioner?127

Leiv Inge Aa

Er ordbøker lingvistiske nok? Om preposisjonssemantikk
og ein grammatisk basis for ordboksartiklar..... 145

Ikke-tematiske bidrag

Lena Rogström

Lagspråk, lexikon och lexisering: en studie av språklig
samverkan under 1700-talet..... 167

Sven Tarp

Retskrivningsordbog på godt og ondt185

Anmeldelser

Øyvind Eide

Solid utgivelse om elektronisk leksikografi..... 205

Birgitta Lindgren

Norska nyord 223

Sven-Göran Malmgren

Basala fackord..... 241

Ulla Gjedde Palmgren

Gyldendals nye Fransk-Dansk Ordbog.....249

Christopher Sanders

ISLEX foråret 2013..... 259

Meddelelser

Henrik Hovmark

Nyt fra bestyrelsen for Nordisk Forening for Leksikografi 281

Redaktionelt..... 285

Kära någon, hvad er der med de interjektioner?

Liisa Theilgaard

Certain words and expressions such as exclamations, discourse markers and formulaic phrases have little lexical and semantic meaning, yet they express the speaker's attitude and emotions or have some kind of pragmatic or communicative function. In dictionaries, the semantic description of such items often causes trouble, because the semantic meaning is hard to capture and the pragmatic-communicative meaning is highly context-dependent. So, could the lexicographer benefit from insights from functional grammar when describing the meaning in a monolingual dictionary or finding suitable equivalents in a bilingual dictionary?

1. Indledning

Vi bruger sproget ikke alene til at beskrive den omliggende verden, men også til at udtrykke vores subjektive bevidsthed og til at sikre, at modtageren forstår vores intention med det, vi siger. Sproget er med andre ord en social handling, og dermed har et sprogligt udtryk ikke blot en deskriptiv betydning, men også en pragmatisk-kommunikativ. Visse sproglige udtryk som for eksempel udråb, diskursmarkører og rutineformler har hovedsagelig en pragmatisk, kommenterende eller metakommunikativ funktion. I den semantiske betydningsbeskrivelse volder disse udtryk ofte kvaler, da deres deskriptive betydning er svær at indkredse, og deres pragmatisk-kommunikative betydning i høj grad er kontekstbestemt. Spørgsmålet er derfor, om man ikke kunne drage nytte af dansk funktionel grammatik i den leksikografiske behandling, fordi den netop kobler sproglige udtryk, syntaktiske konstruktio-

ner og topologisk plads til et indhold, dvs. semantisk og kommunikativ betydning.

Som eksempel er valgt to udtryk i svensk, der bruges som interjektioner: *kära nån* og *kors i taket*. Først kommer et generelt afsnit om betydningsbeskrivelse i ordbøger efterfulgt af to afsnit om interjektioner, først ud fra en grammatisk synsvinkel og derefter en leksikografisk. Herefter præsenteres de to udtryk, og til sidst samles der op.

2. Betydningsbeskrivelse i ensprogede ordbøger

Den almindeligste måde at beskrive betydningen af en leksikalsk enhed i en ensproget ordbog er at give en analytisk definition ved hjælp af det nærmeste overbegreb (genus proximum) og et eller flere særtræk (differentia specifica), der adskiller det fra andre enheder med samme overbegreb. En anden mulighed er at forklare betydningen ved hjælp af et eller flere synonymmer. I begge tilfælde er der tale om en semantisk beskrivelse, hvor der er ækvivalens mellem det, der skal defineres (definiendum), og det, der definerer (definiens). Ideelt set skal definitionen altså kunne erstatte den leksikalske enhed. Eventuelt andre karakteristiske sproglige eller encyklopædiske oplysninger gives normalt som en særlig, ofte grafisk markeret tillægsoplysning.

Denne form for betydningsbeskrivelse er ikke altid velegnet, når der er tale om leksikalske enheder som grammatiske funktionsord, interjektioner og rutineformler. Her kan det i stedet være på sin plads at beskrive deres funktion som i Den Danske Ordbog (2003-05, herefter DDO):

Undertiden forklares betydningen dog ved hjælp af [...] en formulering der indledes med *bruges for at udtrykke ...*, *bruges som ...* e.l. En sådan formulering beskriver ordets betydning ved at oplyse om hvordan det bruges. (DDO 1:30)

Definition i form af en funktionsbeskrivelse kan altså ikke erstatte det, der defineres. DDO har derfor valgt at markere forskellen mellem de to typer betydningsbeskrivelse eksplicit ved hjælp af en fast formulering med *bruges ...* (se også Lorentzen & Trap-Jensen 2012:88ff.). Funktionsbeskrivelser er i DDO ret konsekvent anvendt ved lydord og lydefterlignende ord, interjektioner, ved substantiver og adjektiver brugt som interjektion, tilnavn, skældsord, bandeord eller i tiltale, og endelig ved adverbier, når de bruges forstærkende eller bagatelliserende.

3. Interjektioner grammatisk set

Interjektioner er på mange måder et af grammatikkens stedbørn, selvom der har været øget opmærksomhed omkring dem de senere årtier, især på grund af interessen for talesprogs- og interaktionsforskning (se Ameka 1992, Wierzbicka 1992, Nübling 2004).

En interjektion er traditionelt blevet defineret som et ubøjeligt ord, der kan fungere alene som selvstændig ytring, og som normalt ikke indgår som led i et syntagma (se fx EDG:75, GDS:212ff., SAG 2:746ff., SAG 4:784ff.). Dermed bliver ordklassen en pose blandede bolsjer med ord, der udtrykker 1) en subjektiv fysisk fornemmelse (*brr, av*), 2) en følelsesmæssig reaktion (*åh, hurra, fuck*), 3) interaktionsregulerende ord, fx tøyen (*øh, hm*), 4) svarord (*ja, nå*), 5) direkte sproghandlinger som opfordringer og ordrer (*shh, march*), 6) sociale konventioner som hilsen og høflighed (*hej, værsgo, undskyld*) og til tider også 7) lydefterlignende ord (*bang, mu, atju*), som dog i nyere dansk tradition tilhører ordklassen lydord. Dertil kommer (ord og) fraser, der kan bruges som interjektioner, fx *gud, fandens osse, hold kæft*. Disse kaldes ofte sekundære interjektioner (siden Wundt 1900). Som syntaktisk ledmateriale taler man om interjektionsfraser (SAG 1:185, Ameka 2006:743) eller interjektionaler (GDS:1143), uanset om de består af en interjektion, et inter-

jektionssyntagme (*fy for pokker, hej med jer*) eller et ord eller en frase fra andre ordklasser.

Men denne definition er for vag, fordi der her er tale om en sammenblanding af kategori og funktion, idet der ikke skelnes mellem interjektion på ordklasseniveau og funktion på ytringsniveau. At en ytring kun består af ét ord, gør ikke nødvendigvis ordet til en interjektion. Tænk bare på imperativer som *forsvind!* eller elliptiske ytringer som *stille!* (se Hansen 1967:477ff.). Her er der tale om ytringer, der tilfældigvis består af ét og ikke flere ord: *værsgo = her har du den* (performativ rutineformel), *shh = ti stille* (direktiv sproghandling), *idiot = du er en idiot* (vokativisk udtryk). Og de kan derfor indgå i parataktisk konstruktion med ikke-interjektionelle ytringer: *farvel, og kom godt hjem; shh, og hør efter; forbandede egoist og store idiot*, hvilket interjektioner ikke kan. I EDG:251 og GDS:1133-38 kaldes disse for etfeltshelheder, og de falder dermed uden for interjektionskategorien. Omvendt kan imperativer, lydord og andre ord(forbindelser) naturligvis få status som interjektional og dermed en anden betydning: *hold kæft* over for *hold (da) kæft, hvor er jeg træt, bang* over for *bang, så lå jeg der* eller *tak for kaffe* over for *tak for kaffe, sikke et møgfald*.

Ud over at stå alene kan alle interjektionaler stå initialt tilknyttet en anden sætning (eller sætningsemne): *uh, jeg glæder mig*, og endelig kan visse stå finalt, fx svarordene: *jeg glæder mig, ja*. I sætningsforbindelse optræder de ikke som led, men står uintegreret, med skopus over hele sætningen. Initialpladsen er funktionelt kodet for subjektivitet (emotiv eller kommunikativ), mens finalpladsen fungerer som subjektiv, men ikke emotiv metakommentar til modtageren om den foregående sætning (GDS:1143).

Semantisk savner interjektioner propositionelt indhold eller deskriptiv betydning – man kan snarere sige, at de udtrykker en spontan subjektiv sindstilstand eller reaktion hos taleren eller et aspekt ved talerens intention med det sagte. Derfor forekommer de hyppigere i mere uformelt sprog og i talesprog. I talesproget

kan der ligge semantiske betydningsforskelle i prosodien, fx mellem udtaler med stigende henholdsvis faldende tonegang.

Historisk er en del interjektioner opstået ved leksikalisering (og eventuelt omtolkning) af ord fra andre ordklasser eller fraser, fx *jøsses* < *Jesus*, eller ved indlån fra andre sprog, fx *adjø* fra fransk eller *shit* fra engelsk.

4. Interjektioner i ordbøger

I den leksikografiske tradition tilhører alle ord en ordklasse, og derfor klassificeres (her med eksempler fra DDO) ord som *amen*, *værsgo*, *tillykke*, *skål*, *apport*, *holdt*, *bevares*, *lort* normalt som interjektioner (eller udråbsord i DDO). Det vil sige, at ordklassen interjektion er funktionelt defineret efter ordets evne til at fungere alene som selvstændig ytring. Dermed kommer ordklassen interjektioner til at omfatte alle håndte udråb, konventionaliserede rutineformler, imperativer og elliptiske ytringer, blot fordi de består af ét ord. Det gælder især, når disse ord ikke også kan tilhøre en anden ordklasse. Det kan fx være udenlandske ord som *march* < oprindelig imperativ af fransk *marcher*, særlige ortografiske former som *herut* < adverbiet *herud* eller sammenskrevne ord som *tillykke* eller *værsgo* < *vær så god*.

Det er på den anden side ikke alle ord, der kan fungere som etordsytringer, der medtages som selvstændige opslagsord i en ordbog. I stedet kan en betydning eller særlig brug af et ord fra en anden ordklasse markeres med formuleringer som “som udråbsord”, “bruges som udråb ...” og lignende.

Tilsvarende formuleringer kan undertiden ses under et sublemma som *hjælp*, *action* eller *er du skør*, *bevar mig vel* i DDO. Men ellers er det almindelig praksis i ordbøger, at sublemmaer står umarkeret, når det gælder ordklasse(funktion), og at deres pragmatisk-kommunikative funktion ikke nødvendigvis beskrives

eksplicit i en funktionsbeskrivelse, men skal udledes af en semantisk ækvivalent eller et eksempel. Dette er en uheldig praksis, fordi interjektionaler har konstruktionsmuligheder og funktioner, som rutineformler, imperativer osv. ikke har.

Med dette in mente skal vi se nærmere på to konkrete eksempler. Sprogeksemplerne er fundet i talesprogsnære teksttyper på nettet, især på blogs, og henvisning til den nøjagtige kilde findes under eksemplets nummer i afsnittet webkilder i litteraturfortegnelsen.

5. *Kära nån*

Udtrykket *kära nån* beskrives således i Svensk ordbok utgiven av Svenska Akademien (2009, herefter SO):

kära nån! oj! <vard.>: *kära nån, det var inte meningen att såra dig!* (SO:1705)

Udtrykket defineres semantisk med synonymet *oj*, og da det er et sublemma, angives der ikke ordklasse, men udråbstegnet signalerer, at det fungerer som et udråb. I artiklen *oj* står der:

oj [...] interj.

- hoppsan! i uttryck för överraskning {JFR ³kors}: ~, *kommer du redan*
- äv. för att uttrycka (tidigare upplevd) spänning m.m.: ~, *så nära det var att hon hade vunnit*
- äv. för att uttrycka smärta, beklagande m.m. (ofta upprepat flera gånger) {JFR aj}: ~ ~ ~ *vad det värker*

oj då! uttryck för förvåning: *Han har faktiskt inte kommit hem än. – Oj då!* (SO:2191)

Også her defineres der ved hjælp af et synonym (*hoppсан!*), men derudover fremgår det, at *oj* udtrykker følelser som overraskelse, spænding, smerte og beklagelse. For at slutte ringen beskrives *hoppсан* således:

hoppсан [...] interj. [...]

- *oj!* uttryck för oväntad händelse <vard.>: *hejsan ~!; ~ – där ramlade han i bassängen!* (SO:1211)

Altså en regulær cirkeldefinition fra *oj!* til *hoppсан!* til *oj!* Men hvordan bruges *kära nån*?

Kära nån er formelt et nominal, som i udgangspunktet er en konventionaliseret vokativfrase med den funktion at påkalde sig en højere magts opmærksomhed som i:

- (1) Kvällsbön: Kära Nån, låt mig vakna upp i ett Sverige där SD krupit tillbaka under en sten och inga feminister blir mordhotade. Tack.

og i en mere svækket referentiel betydning:

- (2) Oh kära nån, hjälp mej nån.
- (3) Tack kära nån för att julen är över.

Fra den appellerende funktion er der ikke langt til en rent ekspresiv (emotiv) funktion, altså uden nogen forestilling om en (tænkt) person, der påkaldes. En sådan udvikling kan være hjulpet på vej af, at vokativer og interjektioner ofte står initialt. Hermed er *kära nån* leksikaliseret som interjektional, ganske som *herregud*. Der er for eksempel ikke kongruens mellem *kära nån* i singularis og *ni* i pluralis i *kära nån, åk ni bara hem*. Det understreges også af, at det kan forekomme sammenskrevet: *käranån*. Som interjektional har *kära nån* de samme syntaktiske muligheder som andre interjektivi-

oner og kan fungere alene (4), initialt tilknyttet en efterfølgende sætning (5) eller finalt som kommentar til den foregående sætning (6), her nærmest bagatelliserende:

- (4) Denna choklad är det godaste jag någonsin smakat!
Kära nån, alltså.
- (5) Kära nån, vad jobbigt det verkar vara att vara tjej...
- (6) Låt folk gifta sig om de vill, kära nån. Jag tycker verkligen det.

En anden plads i sætningen til subjektive kommentarled er sætningsadverbialpladsen, og derfor er det måske ikke så overraskende, at man kan finde *kära nån* på denne plads med rent forstærkende betydning på samme måde som for eksempel kraftudtryk:

- (7) Idag har jag känt mig så nyttig, har kära nån inte gjort ett dyft! Men sådana här dagar älskar jag! ;)
- (8) Det är ju kära nån ett halvår kvar, mycket kan ske.

SO gengiver som sagt blot brugen som interjektional med et eksempel på initial placering. Den vokative og den adverbielle brug er ikke medtaget – måske af frekvens- eller etablerethedshensyn – men derfor havde det alligevel været på sin plads at oplyse, at der er tale om interjektional brug.

Så er der betydningen. Er *kära nån* virkelig udtryk for overraskelse eller en uventet hændelse i *kära nån*, *det var inte meningen att såra dig*? Eksemplet udtrykker en beklagelse, men det er ikke nødvendigvis udtryk for, at taleren er overrasket over, at modtageren blev såret, snarere at taleren vil vise sin medfølelse. Det kan kun konteksten afgøre. I (9) kan der ikke være tale om overraskelse, for taleren udtaler sig om noget, hun ved:

- (9) Men kära nån, jag har haft Mac sedan 1992 och bytt

datorer flera gånger och har aldrig råkat ut för att program inte fungerat för att de varit sex år gamla.

Kära nån er altså ikke kodet for overraskelse, men udtrykker det så andre følelser eller vurderinger?

- (10) Kära nån så fint, tack snälla ni.
- (11) Kära nån, vilken missuppfattning! Att åka helikopter i Afghanistan måste väl om något anses utgöra ett hot.
- (12) Kära nån:(Varför ska alla alltid bråka med varandra.
- (13) Men kära nån, det vore klädsamt om du försökte vara balanserad i din kritik.

Som eksemplerne viser, kan *kära nån* stå i tilknytning til sætninger, der udtrykker både positive og negative følelser, i modsætning til for eksempel *hurra*, der er kodet for positiv følelse, eller *usch*, der er kodet for negativ følelse, medmindre de bruges ironisk: *hurra/usch, vilken dag!*, mens *kära nån, vilken dag!* er umarkeret; her kan kun konteksten afgøre, om det var en god eller dårlig dag. Og et *kära nån!* uden kontekst siger intet om, hvilken følelse der er tale om. Det må altså være konteksten, der udtrykker følelsen, ikke *kära nån*. Det gælder også, når prosodien indebærer en betydningforskel, for her ligger kodningen i tonegangen, ikke i selve udtrykket.

Til gengæld er *kära nån* som mange interjektionaler kodet for emotionel intensitet, det vil sige udtrykker, at taleren er i en eller anden sindsstemning eller er (mere eller mindre) følelsesmæssigt påvirket af situationen eller engageret i det sagte:

- (14) Om ni inte redan sett den [filmen Atonement] – kära nån, gör det!
- (15) Kära nån, hoppas det går över och att du snart blir bra igen!

Kära nån er med andre ord et generelt, umarkeret interjektional, der udtrykker talerens spontane følelsesmæssige engagement eller reaktion på en situation eller en oplevelse, og det bruges dermed til at understrege og forstærke et emotivt udsagn, der ofte ekspliciterer den følelse eller reaktion, der er tale om. Eller det udtrykker talerens følelsesmæssige engagement i det, han siger, og bruges dermed kommunikativt til at signalere talerens følelsesmæssige motivation, inderlighed eller oprigtighed bag en ikke-emotiv ytring som fx en påstand, en opfordring eller et spørgsmål.

Som vokativ bruges *kära nån* indtrængende i (retorisk) tiltale, og som sætningsadverbial bruges det rent forstærkende for at understrege, at noget i høj grad eller netop forholder sig sådan.

6. *Kors i taket*

Det andet eksempel er udtrykket *kors i taket*, som beskrives således i SO:

kors i taket fullständigt oväntat: *kors i taket – i dag är det soligt ute!* (SO:1609)

Her er der tale om en semantisk definition i betydningen 'pludselig'. Definitionen kan vel både tolkes som et synonym og som en minimal, analytisk definition. Eksemplet viser udtrykket brugt som interjektional, men brugen svarer ikke til definitionen som adverbial.

I andre ordbøger defineres udtrykket med en funktionsbeskrivelse: "utr. för häpen beundran e.d." (Målande uttryck 1990:60), "utr. för starkt positiv överraskning" (BSO:358) eller "uttryck för en positiv överraskning. Från ett gammalt bruk att sätta ett kors (i almanackan) för att minnas en särskild tilldragelse" (Helsing m.fl. 2000:185), og heraf fremgår det, at der er tale om noget positivt.

SO nævner altså ikke, at udtrykket kan indgå som nominalt led i udtrykket *rita ett kors i taket*, sådan som det fremgår af Svenskt språkbruk (2003:644), der medtager begge udtryk:

rita [ett] kors i taket skämts. när ngt mot förmodan inträffar om tunnelbanan klarar nyårsnattens anstormning är det dags att rita ett ~ i taket; *kors i taket!* när ngt mot förmodan inträffar
Hela söndagen packade vi upp kartonger. Kors i taket, alla kartonger är nu uppackade!

Formmæssigt er der altså tale om et nominal, der kan bruges nominalt i forskellige konstruktioner, også uden *rita*:

- (16) Två söndagar i rad har jag varit på bio. Det är kors i taket!
- (17) Som ett extra kors i taket har jag bakat en kaka/paj/panacotta.

Derudover kan det bruges – vel oprindelig elliptisk – som en selvstændig ytring, tilknyttet en anden sætning initialt og finalt, eller som indskud. Og som vi så med *kära nån*, er der også belæg på *kors i taket* som sætningsadverbial:

- (18) Sommaren har kors i taket inte bidragit med några lyxkilon (än)
- (19) Kors i taket har jag idag invigt min nya vår-jacka, jiiippii:) Tackar vinterjackan för denna säsong!

Med *kors i taket* i dets grundbetydning udtrykker taleren sin tilfredshed med eller anerkendelse af noget usædvanligt, der er sket, og som det derfor er værd at bemærke (20-21). Herfra er der ikke langt til betydningen 'heldigvis, gudskelov' og sætningsadverbial-lignende status (22-23) og igen derfra til den rene besværgelse

mod, at noget positivt og gunstigt udvikler sig uheldigt (24-25):

- (20) Jag vaknade 7.45 och båda barnen sov än ! Kors i taket !
- (21) Vann en vin karaff iår, kors i taket! Har inte vunnit någont på paketeleken på säkert tio gånger vi har kört.
- (22) Har kors i taket aldrig blivit av med mitt bagage vilket jag e satans glad över.
- (23) Det blev lite skrik först, men – kors i taket – nu är ungen tyst.
- (24) För det mesta sover jag ganska ok, kors i taket, ta i trä och allt sånt
- (25) Ta i trä, tvi tvi tvi, kors i taket och salt över ryggen, men hittills har jag klarat mig från att bli av med två-hjulingar.

Måske under påvirkning fra *kors* kan *kors i taket* (af yngre?) også bruges rent forstærkende uden tanke på noget usædvanligt og uden positiv kodning, især i forbindelse med en emotiv sætning:

- (26) Kors i taket, vilken rolig kväll det var igår!
- (27) Kors i taket vad jag inte orkar plugga franska!!
- (28) Kors i taket så mycket det var att hålla reda på.

Igen kan vi konstatere, at udtrykket kan bruges i forskellige kontekster og funktioner, og at det ikke er beskrevet fyldestgørende i ordbøgerne.

Ser vi til slut på, hvordan udtrykket er oversat i Svensk-Dansk Ordbog (2010, herefter SDO), kan vi konstatere, at der heller ikke her er taget højde for udtrykkets ordklassefunktion, distribution og betydning:

kors i taket (*ovfø.*) kryds i kalenderen (pga. en indtruffen meget overraskende begivenhed) □ *om tunnelbanan klarar*

nyårsnattens anstormning är det dags att rita ett kors i taket
(SDO:549)

Her er udtrykket oversat med *kryds i kalenderen*, der på overfladen ligner det svenske udtryk, og i eksemplet anvendes det nominalt som del af idiomet *rita ett kors i taket*. På dansk sætter vi også kryds i kalenderen, men det betyder som oftest, at man reserverer plads i sin kalender til noget i fremtiden, så man kan huske det. Som anerkendelse af en allerede indtruffen begivenhed er *kryds i kalenderen* yderst marginalt, selvom jeg har fundet belæg på det:

- (29) Wow, det er godt nok længe siden jeg har sat mig for noget, og så rent faktisk gjort det. Flot Alberte, kryds i kalenderen.

På dansk har vi ikke nogen oplagt ækvivalent, og i øvrigt er den prototypiske brug af *kors i taket* interjektionel, og her kan *kryds i kalenderen* ikke bruges på dansk. Så afhængigt af kontekst ville andre ækvivalenter være mere passende.

7. Sammenfatning

Vi har i det foregående set, hvor svært det er at få hold på interjektioner som ordklasse og på deres betydning og brug, fordi de ikke har deskriptiv betydning som andre ord og udtryk, og det afspejles i den leksikografiske behandling.

Der må skelnes mellem kategori og funktion, så der ikke sættes lighedstegn mellem ordklassen interjektion og evnen til at fungere alene som selvstændig ytring, selvom det skaber et problem for leksikografen, der traditionelt skal tilordne alle opslagsord til en ordklasse. Dette vil kræve flere ordklasser, måske en generel ordklassebetegnelse som "ytringsord" til de etordsytringer, der med-

tages som opslagsord, og som ikke er interjektioner. Når det gælder interjektionel brug af et ord fra en anden ordklasse eller et (flerords)udtryk medtaget som sublemma, bør det fremgå, at det bruges som interjektional. Tilsvarende bør brugsbeskrivelsen være præcis, så den kommunikative funktion som svar, hilsen, høflighedsudtryk, (forstærkende) følelsesmarkør og så videre fremgår.

Grundlæggende er subjektive interjektionaler spontane, emotive udtryk med intensiverende betydning. Nogle er umarkerede, mens andre er kodet positivt eller negativt. Når de står initialt i forbindelse med emotive sætninger, bruges de forstærkende til at understrege det emotive udsagn, mens de i forbindelse med andre sætninger udtrykker talerens følelsesmæssige engagement og dermed koder, at det følgende i en eller anden forstand skal forstås emotivt. Og når de står finalt, bruges de som metakommentar til at signalere talerens følelsesmæssige motivation for det foregående over for modtageren.

Udtryk som disse kunne derfor fortjene en mere systematisk og dybtgående behandling, både hvad angår grammatisk og pragmatisk funktion. Frem for alt skal beskrivelsen være eksplicit og nuanceret, og eksemplerne skal afspejle brugen. Noget andet er så, om alle disse iagttagelser skal medtages i ordbogen. Det må naturligvis afhænge af, hvilken ordbog der er tale om.

Men konklusionen må være, at grammatikken faktisk kan være til hjælp. *Kors i taket!*

Litteratur

Ordbøger

BSO (2010) = *Bonniers svenska ordbok*, 10. udgave. Stockholm: Bonniers.

- DDO (2003-2005) = *Den Danske Ordbog* 1-6. København: Det Danske Sprog- og Litteraturselskab og Gyldendal.
- Helsing, Birgitta, Magdalena Hellquist & Anders Hallengren (2000): *Bevingat – från Adam & Eva till* Oväntad besök. Stockholm: Albert Bonniers Förlag.
- Målande uttryck – en liten bok med svenska idiom* (1990). Stockholm: Språkdata vid Göteborgs universitet og Esselte Ordbok.
- SDO (2010) = *Svensk-Dansk Ordbog*. København: Det Danske Sprog- og Litteraturselskab og JP/Politikens Forlagshus.
- SO (2009) = *Svensk Ordbok* 1-2. Stockholm: Svenska Akademien og Norstedts.
- Svenskt språkbruk – Ordbok över konstruktioner och fraser* (2003): Stockholm: Svenska språknämnden og Norstedts Ordbok.

Anden litteratur

- Ameka, Felix (1992): Interjections: The universal yet neglected part of speech. I: *Journal of Pragmatics* 18, 101-118.
- Ameka, Felix (2006): Interjections. I: Keith Brown (red): *Encyclopedia of Language and Linguistics*, 2. udgave Amsterdam: Elsevier, 743-746.
- EDG (1976) = Diderichsen, Paul: *Elementær Dansk Grammatik*, 3. udgave. København: Gyldendal.
- GDS (2011) = Erik Hansen & Lars Heltoft: *Grammatik over det Danske Sprog* 1-3. København: Det Danske Sprog- og Litteraturselskab.
- Hansen, Aage (1967): *Moderne Dansk* 1-3. København: Det Danske Sprog- og Litteraturselskab og Grafisk Forlag.
- Lorentzen, Henrik & Lars Trap-Jensen (2012): Nødvendigt, tilstrækkeligt, typisk? – nogle tanker om definitionspraksis. I: *LexicoNordica* 19, 79-101.
- Nübling, Damaris (2004): Die prototypische Interjektion: Ein Definitionsvorschlag. I: *Zeitschrift für Semiotik* 26, 1-2, 11-46.

SAG (1999) = Ulf Teleman, Staffan Hellberg & Erik Andersson: *Svenska Akademiens Grammatik* 1-4. Stockholm: Svenska Akademien og Norstedts Ordbok.

Wierzbicka, Anna (1992): The semantics of interjection. I: *Journal of Pragmatics* 18, 159-192.

Wundt, Wilhelm (1900): *Völkerpsychologie. Eine Untersuchung der Entwicklungsgesetze von Sprache, Mythos und Sitte*, bind 1: *Die Sprache*. Leipzig: Engelmann.

Webkilder

Alle webkilder er besøgt i april 2013.

- (1) <<https://twitter.com/BarbroSorman/statuses/258995738812510208>>
- (2) <<http://www.familjeliv.se/Forum-1-103/m48125907-5.html>>
- (3) <<http://www.bloglovin.com/blog/306502>>
- (4) <<http://lifestyleblogs.se/lillafrunsdagbok/2013/03/15/kara-nan/>>
- (5) <<http://minasannaord.wordpress.com/2013/05/22/kara-nan-vad-jobbigt-det-verkar-vara-att-vara-tjej>>
- (6) <<http://rodeo.net/lisamagnusson/2011/08/>>
- (7) <<http://laskeblasken.blogspot.com/.../flo-rida-jump.htm>>
- (8) <<http://www.resdagboken.se/Web/Apps/Diary/EntryPresentation.aspx?id=234&epslanguage=sv&tid=81992&eid=738472>>
- (9) <<http://www.alba.nu/motvallsbloggen/?p=12309>>
- (10) <<http://blogs.goodold.se/office/2012/12/19/good-jul/>>
- (11) <<http://rodamalmo.blogspot.dk/2009/10/amerikanerna-kraschar-sig-sjalva-i.html>>
- (12) <http://w11.zetaboards.com/Spela_Roll/search/?c=3&mid=169442&month=6&year=2005>

- (13) <<http://omreligion.blogspot.dk/2008/05/mentala-vergrepp-p-barn.html>>
- (14) <<http://entuff.blogg.se/2008/january/ett-maste.html>>
- (15) <<http://karinstyratjej.blogspot.dk/2011/09/dalig-igen.html>>
- (16) <<http://johannalindback.wordpress.com/category/musik/>>
- (17) <<http://fyratjejerifamiljen.blogg.se/2011/october/blandat.html>>
- (18) <http://fridasbetraktelser.blogspot.dk/2012_08_01_archive.html>
- (19) <http://ylvadjerf.blogspot.dk/2010_04_01_archive.html>
- (20) <<http://luckyshe.blogg.se/>>
- (21) <<http://tovakonradsson.blogg.se/2010/december/>>
- (22) <<http://www.travelforum.se/f543957/vilka-otrevligheter-har-ni-rakar-ut-for>>
- (23) <<http://ladydahmer.alltforforaldrar.se/2009/june/kan-det-vara-sant.html>>
- (24) <<http://sekreterare75.blogspot.dk/>>
- (25) <<http://www.sporthoj.com/forum/showthread.php?155107-Tips-f%F6r-att-f%E5-beh%E5lla-hojen/page4>>
- (26) <<http://karhin.blogg.se/2011/september/utkast-sept-18-2011.html>>
- (27) <<http://losibanosi.blogg.se/2010/october/kors-i-taket.html>>
- (28) <<http://blogghilda.wordpress.com/2012/05/04/resebrev-nr-101-den-4-maj-2012-fran-rumanien/>>
- (29) <http://albertelieberoth.blogspot.com/2010_06_01_archive.html>

Liisa Theilgaard
ph.d.-stipendiat
Nordisk Forskningsinstitut
Afdeling for Dialektforskning
Københavns Universitet
Njalsgade 136
DK-2300 København S
shg267@hum.ku.dk

Dette nummer af LexicoNordica har leksikografi og lingvistik i Norden som sit hovedtema. Temaet undersøger mulighederne for at bygge bro mellem de to discipliner således at de kan inspirere hinanden og være til gensidig nytte.

Udover de indledende tematiske bidrag indeholder tidsskriftet også to ikke-tematiske bidrag, et antal anmeldelser af leksikografiske produkter og metaleksikografiske værker samt meddelelser fra bestyrelsen for Nordisk Forening for Leksikografi.

Forslag om anmeldelse af et værk eller produkt sendes til tidsskriftets hovedredaktører eller til et af medlemmerne i redaktionskomitéen.

LexicoNordica
Udgivet af
Nordisk Forening for Leksikografi (NFL)
Trykkes med støtte af
Nordplus Nordiske Sprog

Tidsskriftet udkommer hvert år i november og udsendes til medlemmer af Nordisk Forening for Leksikografi. For ikke-medlemmer er prisen NOK 250.

Tidsskriftet kan bestilles hos:
NFL/Rikke Hauge
Språkrådet
Postboks 8107 Dep
NO-0032 Oslo
Tlf. +47 95 88 38 20
E-post: rikke.hauge@sprakradet.no

- 1 · 1994 Nordiske ordbøger i et samfundsperspektiv
- 2 · 1995 Grammatik i bilingvale nordiske ordbøger
- 3 · 1996 Korpusbaseret leksikografi i Norden
- 4 · 1997 Ordbøger over små sprog i Norden
- 5 · 1998 Fagleksikografi i Norden
- 6 · 1999 Indvandrerordbøger i Norden
- 7 · 2000 Nordiske leksikografiske traditioner
- 8 · 2001 Ordbøger mellem de nordiske sprog
- 9 · 2002 Sprognormering i nordiske ordbøger
- 10 · 2003 Ordbogskritik i Norden
- 11 · 2004 Bilingval leksikografi i Norden
- 12 · 2005 Elektroniske ordbøger i Norden
- 13 · 2006 Historiske ordbøger i Norden
- 14 · 2007 Leksika og encyklopædier i Norden
- 15 · 2008 Ordbogsbrug i Norden
- 16 · 2009 Ordforbindelser i nordiske ordbøger
- 17 · 2010 Leksikografi og sprogteknologi i Norden
- 18 · 2011 Onomasiologiske ordbøger i Norden
- 19 · 2012 Betydningsbeskrivelser i nordiske ordbøger
- 20 · 2013 Leksikografi og lingvistik i Norden